

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย" มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1. สำรวจและรวบรวมบรรณานุกรมของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย ที่จัดพิมพ์มาจนถึงปี พ.ศ. 2520
2. วิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือดังกล่าวว่ามีเนื้อหาทางด้านใด ปริมาณมากน้อยเพียงใด

การดำเนินการวิจัยใช้วิธีอ่านหนังสือเท่าที่รวบรวมได้จากห้องสมุดต่างๆ รวม 178 เล่ม เพื่อสำรวจและวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือตามตารางวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่ผู้วิจัยได้สร้างขึ้น ด้วยการรวบรวมหัวข้อเนื้อหาที่หนังสือท่องเที่ยวควรจะกล่าวถึงจากตำราทางบรรณารักษศาสตร์ และด้วยการสอบถามจากผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยว ตารางวิเคราะห์เนื้อหาประกอบด้วยหัวข้อเนื้อหาต่างๆ คือ หัวข้อเนื้อหาทางด้านภูมิศาสตร์ 6 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านประวัติศาสตร์ 5 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านโบราณคดี 2 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านวัฒนธรรม 10 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านสถานที่น่าเที่ยว 5 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านสินค้าพื้นเมือง 2 หัวข้อ หัวข้อเนื้อหาทางด้านข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว 2 หัวข้อ และหัวข้อเนื้อหาทางด้านมีภาพแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง 3 หัวข้อ รวมเป็นหัวข้อเนื้อหาทั้งหมด 35 หัวข้อ ที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือการวิเคราะห์เนื้อหาใช้วิธีที่ครอຍคะแนนลงในตารางวิเคราะห์ทุกครั้งที่พบเนื้อหา ซึ่งตรงตามหัวข้อของเนื้อหาตามเกณฑ์ที่วางไว้ แล้วนำมาวิเคราะห์หาค่าความถี่เฉลี่ย และคาร์ยยะของจำนวนหนังสือที่บรรจุเนื้อหาในแต่ละเรื่อง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย ผู้วิจัยแบ่งหนังสือออกเป็น

4 กลุ่ม คือ

- กลุ่มที่ 1 ไค้แก หนังสือท่องเที่ยวทุกจังหวัด จำนวน 18 เล่ม
- กลุ่มที่ 2 ไค้แก หนังสือท่องเที่ยวตั้งแต่สองจังหวัดขึ้นไป จำนวน 76 เล่ม
- กลุ่มที่ 3 ไค้แก หนังสือท่องเที่ยวเฉพาะจังหวัดเดียว จำนวน 71 เล่ม
- กลุ่มที่ 4 ไค้แก หนังสือท่องเที่ยวเฉพาะสถานที่ จำนวน 13 เล่ม

ผลการวิจัยมีดังนี้

1. หนังสือกลุ่มที่ 1 เน้นเนื้อหาทางค่านิยมศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือเรื่องสถานที่ที่น่าเที่ยว เนื้อหาที่บรรจุอยู่ในหนังสือครบทุกเล่มคือเรื่องที่ตั้ง การคมนาคม ประวัติเมือง อธิบายรูปลักษณะของโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัตถุ ศาสนา การประกอบอาชีพ ประเพณี โบราณสถาน สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ ทางค่านิยมศาสตร์ เนื้อหาของหนังสือเน้นเรื่องที่ตั้ง โดยมีความถี่เฉลี่ย 277.89 หนังสือในกลุ่มร้อยละ 88.88 มีเนื้อหาทางค่านิยมศาสตร์ครบทุกหัวข้อ ทางค่านิยมสถานที่น่าเที่ยวหนังสือในกลุ่มร้อยละ 77.78 มีเนื้อหาทางค่านิยมครบทุกหัวข้อ โดยเน้นเรื่องโบราณสถาน และสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ ความถี่เฉลี่ย 203.56 และ 101.11 ตามลำดับ เป็นที่น่าสังเกตว่าไม่มีหนังสือเล่มใดในกลุ่มมีแผนผังประกอบเรื่องเลย

2. หนังสือกลุ่มที่ 2 ซึ่งกล่าวถึงการท่องเที่ยวตั้งแต่ 2 จังหวัดขึ้นไปเน้นเนื้อหาทางค่านิยมศาสตร์มากที่สุด รองลงมาคือสถานที่น่าเที่ยว หนังสือทุกเล่มในกลุ่มมีเนื้อหาเรื่อง การคมนาคมและโบราณสถาน ทางค่านิยมศาสตร์ เนื้อหาที่มีมากที่สุดคือเรื่องที่ตั้ง ความถี่เฉลี่ย 53.53 รองลงมาได้แก่การคมนาคม ความถี่เฉลี่ย 40.02 และหนังสือร้อยละ 73.68 ของหนังสือกลุ่มนี้บรรจุเนื้อหาทางค่านิยมศาสตร์ไว้ครบทุกหัวข้อ ทางค่านิยมสถานที่น่าเที่ยวหนังสือในกลุ่มร้อยละ 44.74 มีเนื้อหาทางค่านิยมครบทุกหัวข้อ โดยเน้นเรื่องโบราณ

สถานที่ที่มีความถี่เฉลี่ย 52.67

3. หนังสือกลุ่มที่ 3 ซึ่งกล่าวถึงการท่องเที่ยวเฉพาะจังหวัดเดียว เน้นเนื้อหาทางคานภูมิศาสตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่เนื้อหาสถานที่น่าสนใจและโบราณคดี หนังสือทั้ง 71 เล่มในกลุ่มมีเนื้อหาเรื่องโบราณสถาน และหนังสือในกลุ่มนี้ร้อยละ 98.59 บรรจุเนื้อหาเรื่องที่ตั้ง ร้อยละ 71.83 มีภาพประกอบ ทางคานภูมิศาสตร์ เนื้อหาของหนังสือเน้นเรื่องที่ตั้งเป็นอันดับหนึ่ง มีความถี่เฉลี่ย 27.06 รองลงมาคือการคมนาคม ความถี่เฉลี่ย 12.13 ทางคานสถานที่น่าสนใจ เน้นเนื้อหาเรื่องโบราณสถาน ความถี่เฉลี่ย 24.66 มีหนังสือจำนวนน้อยเพียงร้อยละ 16.90 ที่บรรจุเนื้อหาเรื่องสถานที่น่าสนใจครบทุกหัวข้อ ทางคานโบราณคดีหนังสือในกลุ่มจำนวนกว่าครึ่งคิดเป็นร้อยละ 87.32 ให้ความรู้ทางคานนี้ไว้ครบถ้วน โดยเน้นเรื่องอธิบายรูปลักษณะของโบราณสถานโบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ ควบคู่ความถี่เฉลี่ย 18.47

4. หนังสือกลุ่มที่ 4 เน้นเนื้อหาทางคานภูมิศาสตร์มากที่สุด รองลงมาได้แก่การมีภาพแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง หนังสือทุกเล่มในกลุ่มนี้มีเนื้อหาเรื่องที่ตั้ง ความถี่เฉลี่ย 17.54 แต่ไม่มีหนังสือเล่มใดในกลุ่มมีเนื้อหาเรื่องการศึกษา และการแต่งกาย เมื่อพิจารณาหัวข้อเนื้อหาทั้งหมดพบว่าหนังสือในกลุ่มนี้มีภาพประกอบมาก ความถี่เฉลี่ยสูงถึง 51.00 และหนังสือในกลุ่มร้อยละ 92.31 มีภาพประกอบอยู่ในเล่ม

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของหนังสือทั้ง 4 กลุ่ม จะทำให้ทราบว่าหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยส่วนใหญ่บรรจุเนื้อหาทางคานภูมิศาสตร์ไว้มากที่สุด รองลงมาได้แก่เนื้อหาทางคานสถานที่น่าสนใจ ส่วนเนื้อหาทางคานโบราณคดี วัฒนธรรมและประวัติศาสตร์ มีอยู่ในระดับปานกลาง เนื้อหาที่หนังสือทั้ง 4 กลุ่ม กล่าวถึงน้อยได้แก่เรื่องสินค้าพื้นเมือง และข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว หนังสือทุกกลุ่มมีภาพประกอบมากกว่าแผนที่ และมีแผนผังประกอบเรื่องน้อยมาก

อภิปรายผลกรวิจัย

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย ทำให้ผู้วิจัยได้รับความรู้เกี่ยวกับ

- ลักษณะเนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่จัดพิมพ์ในช่วงเวลาต่างกัน
- หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยให้ความรู้ครบทุกด้านตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

ลักษณะเนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่จัดพิมพ์ในช่วงเวลาต่างกัน

หนังสือกลุ่มที่ 1 กล่าวถึงการท่องเที่ยวทุกจังหวัด จำนวน 18 เล่ม เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อนปี พ.ศ.2500 2 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2500 - 2510 6 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2511 - 2520 9 เล่ม และไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ 1 เล่ม

หนังสือที่จัดพิมพ์ก่อนปี พ.ศ.2500 คือ สยามนิเทศ ของสวนเปลง และ จังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย ของกรมศิลปากร จัดพิมพ์ในปี พ.ศ.2482 และพ.ศ.2491 มีเนื้อหาที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ 28 และ 29 หัวข้อตามลำดับ โดยให้ความรู้ด้านภูมิศาสตร์ โบราณคดี สถานที่น่าเที่ยวและสินค้าพื้นเมืองไว้ครบทุกหัวข้อ

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ.2500 - พ.ศ.2510 มีหนังสือ 4 เล่ม ที่ให้เนื้อหาตรงตามเกณฑ์มากที่สุดเกินกว่า 30 หัวข้อ ในจำนวนนี้ หนังสือ จังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย จัดทำโดยสภาวัฒนธรรมแห่งชาติในปี พ.ศ.2500 มีเนื้อหามากกว่าหนังสือท่องเที่ยวเล่มอื่นๆ ในกลุ่มที่ 1 กล่าวคือให้ความรู้ถึง 34 หัวข้อ ขาดแต่แผนผังประกอบเรื่อง หนังสือเที่ยวเมืองไทย 71 จังหวัด ของละออง ศรีสุคนธ์ จัดพิมพ์เป็นครั้งที่ 6 ใน พ.ศ.2508 และ ย่าเมืองไทย 71 จังหวัด ของจักรวาล ชาญนวงศ์ พิมพ์ในปี พ.ศ.2510 ให้ความรู้ 33 หัวข้อหนังสือเล่มแรกไม่มีเนื้อหาเรื่องระเบียบพิธีการ และแผนผังประกอบเรื่อง หนังสือเล่มหลังมีเนื้อหาข้ออื่นครบขาดแต่แผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ.2511 - พ.ศ.2520 มีหนังสือ 5 เล่ม บรรจุเนื้อหาไว้มากกว่า 30 หัวข้อ ในจำนวนนี้หนังสือ เที่ยวทั่วไทย ของปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ จัดพิมพ์ออกเป็นชุดตั้งแต่ พ.ศ.2519 เป็นต้นมา ให้ความรู้ไว้มากถึง 33

หัวข้อเนื้อหา ขาดเฉพาะแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง

หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์มีเพียงเล่มเดียวคือ เที่ยวเมืองไทย 72 จังหวัด ของเสรี เปรมฤทัย มีเนื้อหาเกือบครบตามเกณฑ์ ขาดเนื้อหา เรื่องการแต่งกาย การดำเนินชีวิต ก็ไม่มีแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง

หนังสือกลุ่มที่ 2 จำนวน 76 เล่ม เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 8 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2510 27 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 39 เล่ม และไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ 2 เล่ม

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 พบว่าหนังสือ ระยะทางเสด็จประพาสมณฑลอยุธยาเมื่อปีชวด พ.ศ. 2421 พระราชนิพนธ์ในพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อนหนังสือเล่มอื่นๆ ที่นำมาวิเคราะห์ กล่าวคือจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2470 ให้ความรู้ด้านภูมิศาสตร์ โบราณคดี และสินค้าพื้นเมืองไว้ครบ ส่วนเนื้อหาอื่นๆ ที่ไม่ได้กล่าวไว้ในเล่มใดแก่ ประวัติเมือง ประวัติสถานที่ ประวัติบุคคลสำคัญ การศึกษา ภาษา ศาสนา การดำเนินชีวิต สถานที่ราชการ สถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ สถานเริงรมย์ ระเบียบพิธีการ และสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเดินทาง หนังสือ เที่ยวเมืองใต้ ของ ไสว ยนิมจันทร์ จัดพิมพ์ครั้งที่ 3 ในปี พ.ศ. 2499 มีเนื้อหา 33 หัวข้อขาดเฉพาะแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2500 - 2510 มีหนังสือ ② เล่ม ที่ให้ความรู้ 33 หัวข้อ คือ เชียงใหม่ และภาคเหนือ เขียนโดย บุญช่วย ศรีสวัสดิ์ และ เรื่องราวจากผืนแผ่นดินไทยเล่ม 1 เขียนโดย สงศักดิ์ สายบุญญา จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2504 และ พ.ศ. 2507 ตามลำดับ หนังสือทั้งสองเล่มให้ความรู้ที่จำเป็นแก่การท่องเที่ยวเกือบครบตามเกณฑ์ ขาดแต่เนื้อหาเรื่องระเบียบพิธีการ และไม่มีแผนผังประกอบเรื่อง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่างปี พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 หนังสือ ① เล่ม มีเนื้อหาค่านต่างๆ เกินกว่า 30 หัวข้อ ในจำนวนนี้หนังสือ ประวัติเมืองสำคัญ ของ ศรี อมาตยกุล จัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2513 ให้ความรู้มากกว่าหนังสือเล่มอื่นๆ ในกลุ่มที่ 2

กล่าวคือมีเนื้อหาครบ 34 ข้อ ขาดแต่แผนผังประกอบเรื่องหนังสือที่ให้ความรู้ไว้มากรองลงไปได้แก่ เมืองเหนือและเมืองใต้ ของศรี อมาตยกุล เที่ยว 71 จังหวัด ของเสลา เรชะรุจิ และเที่ยวไปในสยาม ของรำไพพรรณ แก้วสุริยะ ให้ความรู้ 33 หัวข้อ เล่มแรกจัดพิมพ์เมื่อปี พ.ศ. 2513 เน้นเรื่องภูมิศาสตร์ โบราณคดี และสถานที่น่าเที่ยว โดยไม่กล่าวถึงเรื่องการศึกษา และไม่มีแผนผังประกอบเรื่อง หนังสือสองเล่มหลังจัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2517 และ พ.ศ. 2518 ตามลำดับ เนื้อเรื่องเขียนขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้แต่งได้จากการเดินทางท่องเที่ยว เป็นเรื่องสั้นๆ หลายเรื่องรวมอยู่ในเล่ม

หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่จัดพิมพ์ คือ เมืองไทย ของประยูทธ สิทธิพันธ์ และกินหน้าเข้าป่า ของบริสุทธิ์ ประสพทรัพย์ ให้ความรู้ 29 และ 27 หัวข้อ เนื้อหาตามลำดับ

หนังสือกลุ่มที่ 3 จำนวน 71 เล่ม เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 12 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2510 27 เล่ม และจัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 32 เล่ม

ไม่มีหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 เล่มใดในกลุ่มนี้ให้ความรู้มากเกิน 30 หัวข้อ เรื่องน่าเที่ยวเมืองสุโขทัย ของ ศรี อมาตยกุล ซึ่งจัดพิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2498 ให้ความรู้มากกว่าหนังสือเล่มอื่นๆ ที่พิมพ์ในระยะเวลาดังกล่าว แต่ก็มีเนื้อหาเพียง 27 หัวข้อเท่านั้น ขาดเนื้อหาเรื่องภูมิอากาศ การแต่งกาย การตั้งบ้านเรือน ประเพณี การละเล่นพื้นเมือง เครื่องอุปโภค ระเบียบพิธีการ และไม่มีแผนที่ประกอบเรื่อง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2510 มีหนังสือ เมืองเพชร ของวีระ อัมพันธุ์ ซึ่งจัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2504 เพียงเล่มเดียวที่ให้เนื้อหาเกือบครบตามเกณฑ์ ขาดแต่เนื้อหาเรื่องการค้าเป็นชีวิต สถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ เครื่องอุปโภค และแผนผังประกอบเรื่อง

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 ก็มีหนังสือ รวมเรื่องเมืองกาญจน์ ซึ่งจัดทำโดย จังหวัดกาญจนบุรี ใน พ.ศ. 2517 เพียงเล่มเดียว ที่มีเนื้อหา 31 หัวข้อ กล่าวคือไม่มีเนื้อหาเรื่องการศึกษา สถานเริงรมย์ ระเบียบพิธีการ และแผนผังประกอบเรื่อง

หนังสือกลุ่มที่ 4 จำนวน 13 เล่ม เป็นหนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2520 2 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่างพ.ศ. 2500 - 2510 3 เล่ม จัดพิมพ์ระหว่างพ.ศ. 2511 - 2520 6 เล่ม และไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ 2 เล่ม

หนังสือที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 ได้แก่ ไตรโยคเป็นอย่างไร พระนิพนธ์ของ สมเด็จพระเจ้าฟ้ากรมพระยาภาณุพันธุวงศ์วรเดช จัดพิมพ์ในปี พ.ศ. 2478 ให้ความรู้ 14 หัวข้อเนื้อหา โดยเน้นเรื่องการบรรยายความงามทางธรรมชาติ ลักษณะภูมิประเทศกับ พันธุ์ไม้ในระหว่างทางที่เสด็จผ่าน เรื่องพระปฐมเจดีย์กับน้ำเตียว พระนิพนธ์ของ ม.จ. สุภัทรดิศ ดิศกุล พิมพ์เมื่อ พ.ศ. 2490 มีเนื้อหา 16 หัวข้อเน้นเรื่องโบราณสถาน กับระบบ สมัยของโบราณสถาน โบราณวัตถุ และศิลปวัตถุ มากกว่าเนื้อหาข้ออื่นๆ

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2510 ไม่มีหนังสือเล่มใด ให้ความรู้เกิน 20 หัวข้อเนื้อหา แม้แต่หนังสือ คู่มือวรรณคดีสมัยกรุงสุโขทัย ซึ่งจัด พิมพ์เป็นครั้งที่ 3 ในพ.ศ. 2509 ก็มีเนื้อหาเพียง 16 หัวข้อเท่านั้น

ในกลุ่มหนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 มีหนังสือที่ให้ความรู้มากกว่าหนังสือเล่มอื่นๆ ในกลุ่มที่ 4 คือ อุทยานแห่งชาติเขาใหญ่ จัดทำเป็นครั้งที่ 2 ใน พ.ศ. 2519 โดย กิติพงษ์ สุชาติ และคณะ มีเนื้อหา 25 หัวข้อ หนังสือเล่มนี้เน้นเรื่อง ภาพประกอบมากที่สุด รองลงไปคือแกสสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ ที่ตั้ง การคมนาคม ภูมิประเทศ และทรัพยากรธรรมชาติ ส่วนหนังสือที่ให้ความรู้มากเป็นอันดับสองของหนังสือ กลุ่มที่ 4 คือ เมืองโบราณ จัดพิมพ์ใน พ.ศ. 2520 ให้ความรู้ด้าน โบราณคดี ประวัติศาสตร์ และสถานที่น้ำเตียวไว้มาก ทั้งยังมีภาพประกอบตลอดเล่ม เหมาะที่จะใช้เป็นคู่มือเที่ยวชมเมืองโบราณที่จังหวัดสมุทรปราการ หรือจะใช้สำหรับอ่าน เพื่อการเที่ยวชมโบราณวัตถุสถานที่สำคัญๆ ทั่วทุกจังหวัดได้เป็นอย่างดี

หนังสือที่ไม่ปรากฏปีที่พิมพ์ คือ กฎระคิง ของมัญญา บุญสมบุรณ์ มีเนื้อหา 23 หัวข้อ โดยเน้นเนื้อหาด้านภูมิศาสตร์ และสถานที่น้ำเตียวที่มีความงามทางธรรมชาติเป็น สำคัญ เขาสอยดาว เป็นหนังสือที่ไม่ปรากฏทั้งนามผู้แต่ง และปีที่จัดพิมพ์ ให้ความรู้ไว้ เพียง 11 หัวข้อเท่านั้น

เมื่อเปรียบเทียบเนื้อหาของหนังสือแต่ละกลุ่มที่จัดพิมพ์ในช่วงระยะเวลาเดียวกัน พบว่าหนังสือทุกเล่มที่จัดพิมพ์ก่อน พ.ศ. 2500 มีเนื้อหาเรื่องที่ตั้งภูมิประเทศ และโบราณสถาน แต่ไม่ค่อยมีเนื้อหาเรื่องข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว อาจจะเป็นเพราะในสมัยนั้นยังไม่มี การสร้างที่พักแรม ซึ่งจะอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้เดินทางโดยตรง นักท่องเที่ยวต้องพักอาศัยแรมคืนตามบ้านเรือนของญาติมิตรที่ตนรู้จัก หรืออาจจะพักตามวัดก็ได้ สำหรับพระเจ้าแผ่นดินหรือเจ้านายมักมีการปลูกพลับพลาที่ประทับระหว่างทาง มิฉะนั้นก็อาจประทับตามจวนของเจ้าเมืองต่างๆ ที่เสด็จผ่าน

หนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2500 - พ.ศ. 2510 ทุกเล่มให้ความรู้เกี่ยวกับที่ตั้ง และการคมนาคม ส่วนใหญ่หนังสือที่จัดพิมพ์ในระบะนี้มีเนื้อหาเรื่องการแต่งกาย การดำเนินชีวิต และการตั้งบ้านเรือนน้อยมาก เป็นที่น่าสังเกตว่าเนื้อหาเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเดินทางของหนังสือกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 เริ่มมีมากขึ้น แต่หนังสือกลุ่มที่ 2 และกลุ่มที่ 4 ยังคงมีเนื้อหาเรื่องนี้น้อยกว่าเนื้อหาค้นอื่นๆ

หนังสือที่จัดพิมพ์ระหว่าง พ.ศ. 2511 - พ.ศ. 2520 ส่วนมากมีเนื้อหาเรื่องที่ตั้ง การคมนาคม ภูมิประเทศ และการประกอบอาชีพ ส่วนเนื้อหาเรื่องการแต่งกายและการดำเนินชีวิตมีกล่าวถึงน้อย เช่นเดียวกับหนังสือที่จัดพิมพ์ในช่วงระยะเวลาก่อนหน้านี้ อย่างไรก็ตามก็เห็นหนังสือทุกกลุ่มที่จัดพิมพ์ในระยะหลัง ให้ความรู้เกี่ยวกับสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเดินทางมากขึ้น โดยเฉพาะหนังสือกลุ่มที่ 4 กล่าวถึงระเบียบพิธีการและสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างการเดินทางไว้เกือบทุกเล่ม

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยให้ความรู้ครบทุกด้านตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น

จากการวิเคราะห์เนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย ผู้วิจัยพบว่าหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยให้ความรู้แก่ผู้อ่านตามเกณฑ์ที่ตั้งขึ้น โดยมีปริมาณเนื้อหาแตกต่างกัน

1. เนื้อหาทางด้านภูมิศาสตร์

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยทั้ง 4 กลุ่มให้ความรู้ทางด้านภูมิศาสตร์ โดยเน้นหัวข้อเนื้อหา เรื่องที่ตั้งมากที่สุด เพราะที่ตั้งเป็นปัจจัยสำคัญที่จะทำให้ผู้อ่านทราบว่าสถานที่

ผู้เขียนกล่าวถึงนั้นตั้งอยู่ที่ใด หนังสือท่องเที่ยวเล่มหนึ่งๆ ถ้ามองกล่าวถึงที่ตั้งของจังหวัด ก็อาจจะกล่าวถึงที่ตั้งของตำบล อำเภอ หมู่บ้าน โดยเฉพาะที่ตั้งของสถานที่น่าเที่ยวมีอยู่มากขึ้นอยู่กับเนื้อหาของเรื่อง เช่นหนังสือท่องเที่ยวทุกจังหวัด นอกจากจะระบุที่ตั้งของจังหวัดแล้ว ยังระบุถึงที่ตั้งของสถานที่น่าเที่ยวในแต่ละจังหวัดอีกส่วนเนื้อหาทางคานภูมิศาสตร์ที่หนังสือกลุ่มที่ 1 และกลุ่มที่ 3 กล่าวถึงน้อยที่สุดคือเรื่องภูมิอากาศ ความถี่เฉลี่ย 21.42 และ 1.13 ตามลำดับกลุ่ม หนังสือท่องเที่ยวส่วนใหญ่เมื่อระบุลักษณะลมฟ้าอากาศของสถานที่ใดแล้วมักไม่กล่าวซ้ำ ยกเว้นหนังสือเที่ยวชมธรรมชาติ และหนังสือท่องเที่ยวหลายๆ จังหวัด ซึ่งผู้แต่งจะมีโอกาสกล่าวถึงลักษณะภูมิอากาศได้มากขึ้น หนังสือกลุ่มที่ 2 ให้ความรู้เกี่ยวกับทรัพยากรน้อยที่สุด ความถี่เฉลี่ย 6.32 ส่วนหนังสือกลุ่มที่ 4 ให้ความรู้ทางคานภูมิศาสตร์ในเรื่องประชากรไว้น้อยที่สุด ความถี่เฉลี่ยเพียง 1.31 ทั้งนี้ก็เพราะหนังสือท่องเที่ยวเฉพาะสถานที่มีเนื้อหาแคบ มุ่งเน้นในเรื่องสถานที่มากกว่าที่จะระบุถึงจำนวน เชื้อชาติ และอุปนิสัยของผู้คน

2. เนื้อหาทางคานประวัติศาสตร์

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยกลุ่มที่ 1 ให้ความรู้ทางคานประวัติศาสตร์โดยเน้นหัวข้อเนื้อหาเรื่องประวัติเมืองมากที่สุดความถี่เฉลี่ย 43.44 ที่เป็นเช่นนี้เพราะหนังสือกลุ่มที่ 1 กล่าวถึงการท่องเที่ยวทุกจังหวัด เมื่อกล่าวถึงจังหวัดใดก็ให้ความรู้เกี่ยวกับประวัติความเป็นมาของจังหวัดนั้นๆ ควบคู่ไปด้วย หนังสือท่องเที่ยวกลุ่มที่ 2, 3 และ 4 เน้นเนื้อหาเรื่องประวัติโบราณวัตถุสถาน โดยมีความถี่เฉลี่ย 11.64 8.45 และ 4.15 ตามลำดับกลุ่ม หัวข้อเนื้อหาทางคานประวัติศาสตร์ที่หนังสือกลุ่มที่ 1 และ 2 ให้ความรู้น้อยที่สุด คือเรื่องประวัติสถานที่ ซึ่งหมายถึงประวัติสถานที่ที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และประวัติสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ จากการวิเคราะห์เนื้อหาพบว่าหนังสือมากเกินครึ่งของจำนวนหนังสือทั้ง 2 กลุ่มที่กล่าวถึงประวัติสถานที่แต่ไม่มีหนังสือเล่มใดในกลุ่มเน้นเนื้อหา คานนี้ ส่วนหนังสือกลุ่มที่ 3 และ 4 ให้ความรู้เกี่ยวกับนิทานพื้นเมือง และประวัติบุคคลสำคัญไว้น้อยที่สุดในเนื้อหาทางคานประวัติศาสตร์

3. เนื้อหาทางค่านิยม

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยทั้ง 4 กลุ่มให้ความรู้เกี่ยวกับรูปลักษณะของโบราณสถานโบราณวัตถุและศิลปวัตถุมากกว่าจะระบุสมัย หนังสือท่องเที่ยวทุกจังหวัดมีเนื้อหาเรื่องนี้บรรจุอยู่ทุกเล่ม ในจำนวนนี้มีอยู่หลายเล่มที่เหมาะสมสำหรับอ่านประกอบการเที่ยวชมโบราณวัตถุสถาน หรือเพื่อศึกษาหาความรู้ เช่น เรื่อง ปูชนียวัตถุสถานแห่งประเทศไทย 72 จังหวัด เป็นหนังสือที่หยิบยกปูชนียวัตถุสถานของแต่ละจังหวัดมากล่าวไว้จังหวัดละ 1 แห่ง โดยระบุถึงที่ตั้ง ประวัติ รูปลักษณะ และกำหนดงานนมัสการประจำปี นอกจากนี้ก็มีหนังสือเรื่อง จังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย ของสภาวัฒนธรรมแห่งชาติ และเรื่อง เที่ยวเมืองไทย 71 จังหวัด

4. หัวข้อเนื้อหาทางค่านิยม

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยให้ความรู้ทางค่านิยมไว้น้อยกว่าเนื้อหาทางค่านิยมศาสตร์ และสถานชาติศึกษา หนังสือกลุ่มที่ 1, 2 และ 4 เน้นเรื่องการประกอบอาชีพ หนังสือกลุ่มที่ 3 เน้นเรื่องประเพณี หัวข้อเนื้อหาทางค่านิยมที่หนังสือแต่ละกลุ่มกล่าวถึงน้อย ได้แก่เนื้อหาเรื่องการค้าในชีวิต การแต่งกาย และการศึกษา เห็นได้ว่าหนังสือในกลุ่มที่ 4 ไม่มีเนื้อหา 2 หัวข้อหลังเลย เพราะมุ่งเน้นเรื่องภาพประกอบที่ตั้ง และสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติเป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยก็มีคุณค่าทางค่านิยมไม่น้อย โดยเฉพาะหนังสือกลุ่มที่ 1, 2, 3 บรรจุเนื้อหาค่านิยมไว้ครบทุกหัวข้อ เช่น หนังสือเรื่อง เที่ยวทั่วไทย ของปราโมทย์ ทัศนาศูวรรณ

5. หัวข้อเนื้อหาทางค่านิยมสถานที่น่าเที่ยว

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยกลุ่มที่ 1, 2, และ 3 ให้ความรู้ทางค่านิยมที่น่าเที่ยวโดยเน้นเรื่องโบราณสถาน คงมีหนังสือกลุ่มที่ 4 เพียงกลุ่มเดียวที่เน้นเรื่องสถานที่ที่มีความงามทางธรรมชาติ หัวข้อเนื้อหาที่หนังสือทั้ง 4 กลุ่มกล่าวถึงน้อยที่สุดทางค่านิยมนี้ ได้แก่เรื่องสถานเริงรมย์ มีหนังสือกลุ่มที่ 1 จำนวนร้อยละ 77.78 เพียงกลุ่มเดียวที่ให้ความรู้เกี่ยวกับเรื่องนี้มากกว่าหนังสือในกลุ่มอื่น

6. หัวข้อเนื้อหาทางด้านสินค้าพื้นเมือง

หนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 กล่าวถึงเนื้อหาทางด้านสินค้าพื้นเมืองน้อยกว่าเนื้อหาอื่น ๆ (ยกเว้นเนื้อหาทางด้านข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว) โดยเน้นเรื่องเครื่องบริโภคมากกว่าเรื่องเครื่องอุปโภค หนังสือกลุ่มที่ 1 ร้อยละ 94.44 ให้ความรู้เกี่ยวกับสินค้าพื้นเมืองครบทั้ง 2 หัวข้อ หนังสือกลุ่มที่ 2 ร้อยละ 78.95 และร้อยละ 84.21 ให้ความรู้เรื่องเครื่องอุปโภค และบริโภค ควบคู่กันเฉลี่ย 4.14 และ 6.53 ตามลำดับ หนังสือกลุ่มที่ 3 ประมาณร้อยละ 60 ที่กล่าวถึงเนื้อหาเรื่องนี้ ส่วนหนังสือกลุ่มที่ 4 มีเนื้อหาเรื่องสินค้าพื้นเมืองน้อยกว่าเนื้อหาอื่น ๆ ในกลุ่มของตน

7. หัวข้อเนื้อหาทางด้านข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยว

หนังสือกลุ่มที่ 1, 2 และ 3 กล่าวถึงเนื้อหาทางด้านข้อเสนอแนะสำหรับนักท่องเที่ยวไว้น้อยที่สุดในบรรดาหัวข้อเนื้อหาอื่น ๆ ในกลุ่มของตน เนื้อหาเรื่องระเบียบพิธีการมีน้อยกว่าเรื่องสิ่งอำนวยความสะดวกระหว่างเดินทาง เนื่องจากผู้เขียนเห็นความสำคัญของการระบุถึงที่พักแรม และร้านอาหารที่จะให้บริการแก่นักท่องเที่ยวผู้มาจากต่างถิ่น ส่วนเรื่องระเบียบพิธีการไม่ค่อยมีมากนัก เพราะโดยปกติการเดินทางไปเที่ยวชมสถานที่ต่าง ๆ ในเมืองไทยเป็นไปโดยเสรี ไม่ค่อยจะมีกฎข้อบังคับ นอกจากจะเข้าชมบริเวณพระราชฐาน พิพิธภัณฑ หรือสถานที่ราชการ ซึ่งผู้เข้าชมต้องทำตามระเบียบของสถานที่ดังกล่าวเป็นแห่ง ๆ ไป หนังสือกลุ่มที่ 4 กล่าวถึงเนื้อหาทางด้านข้อเสนอแนะไว้มากกว่าเนื้อหาทางด้านสินค้าพื้นเมือง

8. หัวข้อเนื้อหาทางด้านมีภาพแผนที่และแผนผังประกอบเรื่อง

หนังสือทุกกลุ่มเน้นเรื่องภาพประกอบมากกว่าแผนที่และแผนผัง จากจำนวนหนังสือทั้งหมดที่นำมาวิเคราะห์ ปรากฏว่าหนังสือ 68 เล่ม หรือร้อยละ 38.20

มีเฉพาะภาพประกอบ หนังสือ 2 เล่ม หรือร้อยละ 1.12 มีเฉพาะแผนที่ หนังสือ 1 เล่ม คิดเป็นร้อยละ .56 มีเฉพาะแผนที่ หนังสือ 40 เล่มหรือร้อยละ 22.47 มีทั้งภาพและแผนที่ หนังสือ 8 เล่ม หรือร้อยละ 4.49 มีทั้งภาพและแผนที่ หนังสือ จำนวน 1 เล่ม หรือร้อยละ .56 มีทั้งแผนที่ แผนที่ หนังสือที่มีทั้งภาพแผนที่และแผนที่ ครอบคลุมทั้งหมดเพียง 10 เล่ม คิดเป็นร้อยละ 5.62 ของหนังสือที่นำมาวิเคราะห์ ส่วนหนังสืออีก 48 เล่ม หรือร้อยละ 26.97 ไม่มีทั้งภาพ แผนที่ และแผนที่ประกอบ เรื่องเลย

กล่าวโดยสรุปหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยเท่าที่ไคววิเคราะห์มานับว่าให้ความรู้ เป็นประโยชน์ต่อผู้อ่านหลายด้านด้วยกัน ทั้งด้านภูมิศาสตร์ ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วัฒนธรรม สถานที่น่าเที่ยว สินค้าพื้นเมือง รวมทั้งขอเสนอแนะต่าง ๆ สำหรับนักท่องเที่ยว หนังสือส่วนใหญ่สามารถนำไปใช้เป็นคู่มือในการเดินทางท่องเที่ยว ใช้อ้างอิงในรายงานการวิจัย ตลอดจนไขอานประกอบการศึกษาวิชาอื่นได้เป็นอย่างดี เพราะผู้แต่งเขียนขึ้นจากการค้นคว้ามีหลักฐานข้อเท็จจริงประกอบ หรือเขียนขึ้นจากประสบการณ์ที่ได้เดินทางไปยังสถานที่นั้น ๆ ด้วยตนเอง นอกจากนี้หนังสือท่องเที่ยว ยังมีเนื้อหาสาระที่ให้ความสนุกสนานเพลิดเพลินแก่ผู้อ่าน โดยเฉพาะหนังสือที่ผู้แต่งพรรณนาถึงการเดินทางพบเห็นสิ่งที่น่าสนใจ สถานที่แปลก ๆ ลักษณะภูมิประเทศที่สวยงาม ขนบธรรมเนียมประเพณี รวมถึงสภาพชีวิตของคนในท้องถิ่นต่าง ๆ ไว้ อย่างน่าสนใจ

ขอเสนอแนะ

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง "การวิเคราะห์เนื้อหาหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทย" ผู้วิจัยใครขอเสนอแนะขอคิดเห็นบางประการที่จะทำให้หนังสือท่องเที่ยวมีประโยชน์ มี

คุณค่าแก่ผู้ใช้ และเป็นแนวทางแก่ผู้เขียนดังนี้ คือ

1. ผู้อ่านที่ต้องการทราบข้อมูล และนำสาระที่ได้จากหนังสือท่องเที่ยวไปใช้ในการเดินทาง หรือในค่านอื่น ๆ ควรจะอ่านหนังสือท่องเที่ยวฉบับที่พิมพ์ใหม่ ๆ มีเนื้อหาทันสมัย จำนวนหลายเล่มเพื่อเปรียบเทียบกัน จะทำให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องมากที่สุด

2. ผู้แต่ง และผู้จัดทำหนังสือท่องเที่ยวควรจะเพิ่มภาพ แผนที่ และแผนผังประกอบเรื่องให้มากขึ้นทั้งในค่านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ผู้แต่งและผู้จัดทำควรคำนึงถึงเนื้อหาของหนังสือท่องเที่ยว กล่าวคือต้องมีเนื้อหาครอบคลุมหัวข้อเนื้อหาที่สำคัญ ๆ ให้ครบ โดยเน้นความสำคัญในเรื่องที่ตั้งของสถานที่นั้นเป็นพิเศษเป็นอันดับแรก

3. ควรมีการจัดทำคู่มือเลือกซื้อหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยขึ้นโดยเฉพาะ เพื่อบรรณารักษ์จะได้ใช้พิจารณาเลือกซื้อหนังสือได้ตรงกับความต้องการ

4. ควรมีการวิเคราะห์เนื้อหาและจัดทำบรรณานุกรมของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่จัดพิมพ์หลังจากปี พ.ศ. 2520 ต่อจากงานวิจัยนี้

5. ควรมีการศึกษาและวิจัยเพื่อประเมินคุณค่าของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยว่ามีคุณภาพอยู่ในระดับใด โดยพิจารณาจากผู้จัดทำ ความถูกต้องของเนื้อหา ลักษณะรูปเล่ม ภาพประกอบ ฯลฯ

6. ควรมีการศึกษาและวิจัยถึงบทบาทของหนังสือท่องเที่ยวเมืองไทยที่มีต่อผู้อ่าน และนักท่องเที่ยว เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้ในการปรับปรุงหนังสือท่องเที่ยวให้เป็นประโยชน์ต่อการส่งเสริมการท่องเที่ยวในเมืองไทยให้มากยิ่งขึ้น

7. ควรมีการศึกษาวิจัยเพื่อวิเคราะห์เนื้อหาและประเมินคุณค่าวรรณกรรม
ที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยวประเภทอื่น ๆ นอกเหนือไปจากที่ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์
ไว้แล้ว เช่น วารสาร บทความ ทั้งนี้จะช่วยให้งานวิจัยทางด้านนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น